

Psikolojik Sermaye ile Girişimcilik Niyeti İlişkisi*

İşıl Önay^{a**}, Sibel Ayas^b, Özlem Yaşar Uğurlu^c, Mehmet Burçin Önay^d

^a Arş. Gör., Gaziantep Üniversitesi, İİBF, İşletme Böl., 27310 Gaziantep, TÜRKİYE. e-posta: bilici@gantep.edu.tr
ORCID: orcid.org/0000-0003-0405-173X

^b Arş. Gör. Dr., Gaziantep Üniversitesi, İİBF, İşletme Böl., 27310 Gaziantep, TÜRKİYE. e-posta: sibelayas@gantep.edu.tr
ORCID: orcid.org/0000-0001-7900-0449

^c Yrd. Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, İİBF, İşletme Böl., 27310 Gaziantep, TÜRKİYE. e-posta: yasar@gantep.edu.tr
ORCID: orcid.org/0000-0001-5165-5603

^d Öğr. Gör., Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu, Kilis, TÜRKİYE. e-posta: burcinonay@gmail.com
ORCID: orcid.org/0000-0002-6061-8270

MAKALE BİLGİSİ

Geliş Tarihi: 31.05.2017
Kabul Tarihi: 22.08. 2017
Çevrimiçi Kullanımı
Tarihi: 02 Ekim 2017

Anahtar Kelimeler:

Psikolojik Sermaye,
Girişimcilik Niyeti,
Öz-yeterlilik, Umut,
Dayanıklılık,
İyimserlik

ÖZ

Bu çalışmanın amacı psikolojik sermaye ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu bağlamda psikolojik sermaye; iyimserlik, umut, öz yeterlilik ve dayanıklılık açısından dört boyutta incelenmiştir. Araştırma üretim sektöründe faaliyet gösteren 37 firmanın 143 çalışanına uygulanmıştır. Yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonucuna göre, öz yeterlilik ile umut çalışanların girişimcilik niyetini pozitif anlamda etkilemektedir. Buna karşın, iyimserlik ve dayanıklılık girişimcilik eğilimini anlamlı olarak etkilememektedir.

* Bu makale, 20-22 Nisan 2017 tarihlerinde Bursa'da düzenlenen Uludağ Üniversitesi 2. Lisansüstü İşletme Öğrencileri Sempozyumu'nda sunulan çalışmadan türetilmiştir.

** Sorumlu Yazar / Corresponding Author

The Relationship Between Psychological Capital and Entrepreneurship Intentions

---

ARTICLE INFO

Received: 31.05.2017
Accepted: 22.08.2017
Available online:
02 October 2017

Keywords:

Psychological Capital,
Entrepreneurial
Intentions, Self-
efficacy, Hope,
Resilience, Optimism

ABSTRACT

The aim of this research is to find out the relationship between psychological capital and entrepreneurship intentions. In this context, psychological capital was assessed by four dimensions; hope, optimism, self-efficacy and resilience. The questionnaire was completed by 143 employees from 37 different companies. The findings of hierarchical regression analyses have revealed that self-efficacy and hope positively affect entrepreneurial intention of employees whereas optimism and resilience does not have a significant impact on entrepreneurial intention.

1. Giriş

Girişimcilik, günümüzde gelişmiş ülkelerde yeniden önem kazanan, gelişmekte olan ülkelerde ise gelişmenin kaynağı olarak ele alınan bir kavramdır. Gelişmiş ülkelerdeki kişiler, büyük şirketlerde çalışmaya alternatif olarak kendi işlerini kurmayı öngörürken; gelişmekte olan ülkelerdeki kişiler, hükümetler tarafından yönlendirilerek veya kendi istekleriyle, hayallerini gerçekleştirmek, hayat standartlarını yükseltmek, ek servet edinmek veya kendi işlerine sahip olmak, işsizliği önlemek gibi düşüncelerle girişimciliğe yönelebilmektedirler (Karabulut, 2009, s. 11). Girişimsel faaliyetlerin giderek artması, durgun ekonomileri harekete geçirirken, yeni iş alanlarının oluşturulmasına ve istihdam sorunlarının çözümüne katkı sağlamaktadır (Aytaç ve İlhan, 2007, s. 101).

Girişimcilik bireysel ve toplumsal anlamda bir refah yarattığı için pek çok araştırmacının ilgi odağı olmuştur (Güney, 2008, s. 55). Girişimcilik sadece bu yüzyıla ait bir kavram olmayıp, uzun yıllardır akademik literatürde önemli bir rol oynamıştır. Girişimcilik üzerine literatür taraması yapıldığında, bu kavram üzerine farklı açılardan yorumlar yapıldığı ve girişimcilik kavramının değişik şekillerde tanımlanmış olduğu görülmektedir. Bu farklılıklar, girişimcilik ve ilgili kavramların tanımları konusunda tam bir fikir birliğinin oluşmasını engellemiştir (Tikici ve Aksoy, 2009, s. 6). Girişimcilik kavramının farklı bakış açılarıyla dile getirilmesi girişimciliğin sürekli olarak değişen bir olgu olduğunu göstermektedir (Başar vd., 2001, s. 4). Girişimcilik alanına bilimin şimdiye kadar yaptığı katkılar incelendiğinde, 1980'lerden itibaren giderek artan şekilde konu ile ilgili araştırmaların yapıldığı göze çarpmaktadır. Küreselleşmenin de etkileri ile bu eğilimin ilerleyen dönemlerde de süreceği beklenmektedir.

Girişimcilik literatürüne bakıldığında girişimcilik faaliyetleri genel olarak niyet edilen planlanmış davranışlar olarak göze çarpmaktadır (Krueger, Reilly ve Carsrud, 2000). Buna göre, niyet etmek bir örgütün oluşması için gereken ilk adım olarak kabul edilmektedir. Çünkü niyet etmek, planlanmış bir davranışın en önemli belirleyicisidir (Bagozzi vd., 1989). Özellikle davranışın gözlenmesinin zor ve az olduğu durumlarda (Ajzen 1991), niyet etmek kritik önem taşır. Ampirik açıdan bakıldığında, davranışın sadece tutum ya da dışsal faktörler tarafından tahmin edilmesi güçtür. Bu yüzden girişimcilik faaliyetlerini açıklamada girişimcilik niyetini incelemek, modelin tahmin yeteneğini arttıracaktır (Krueger, Reilly ve Carsrud, 2000).

Bu çalışma spesifik olarak psikolojik sermayenin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini araştırmaktadır. Psikolojik sermaye özellikle son yıllarda birçok davranışı ya da tutumu anlamada ve açıklamada kullanılan kritik bir değişkendir. Örneğin, psikolojik sermaye iş tatminini, örgütsel bağlılığı, vatandaşlık davranışını ve performansı olumlu yönde arttırırken; sinizm, işten ayrılma niyeti, iş stresi ve endişeyi azaltmada önemli bir role sahiptir (Avey, Reichard, Luthans ve Mhatre, 2011). Ancak geçmiş çalışmalar incelendiğinde bireylerin psikolojik sermaye düzeylerinin girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla hala gelişmeye devam eden psikolojik sermaye konusunu (Luthans, Luthans and Luthans, 2004) araştırmak önem arz etmektedir.

2. Kavramsal çerçeve

Girişimci, iş ve yaşam tarzını değiştirme cesaret ve enerjisiyle, risk üstlenip, yeni bir girişimde bulunan, kurucu, örgütleyici, girişim süreci yöneticisi bir kişidir (Karabulut, 2009, s. 13). Üstün niteliğe sahip ve aile geçmişi olan insanların bulunduğu dış kaynaklı bir olgu olarak belirlenen girişimcilik, esasında firmalar ve organizasyonlar tarafından geliştirilen, yeni bilgiyle yatırımcılar tarafından oluşturulan fırsatlara cevap veren, bilginin ticarileştirilmesi neticesinde doğan fırsatları tam olarak inceleyen, iç kaynaklı bir olgudur.

Girişimcilik literatüründe yer alan bireysel yaklaşıma dayanan bu çalışma, adından da anlaşılacağı üzere büyük oranda, girişimcinin bireysel özelliklerine ve yeteneklerine dayalı olduğunu varsaymaktadır. Bu konuda yapılan araştırmalarda kişilerin demografik, kişilik ve psikolojik özellikleri ortaya konulmaya ve açıklanmaya çalışılmış, girişimcilik vasıflarının kaynağı olarak psikolojik ve sosyolojik etkiler üzerinde durulmuştur (İrmiş vd., 2010, s.18). Bu yaklaşıma göre, girişimcilerin eşsiz değer, tutum ve ihtiyaçları vardır. Bu nedenle psikolojik etki, kişilik özellikleri ve bireyin yaşadığı deneyimler girişimci olmayı etkiler (Çevik, 2006, s. 34). Bireysel yaklaşıma göre girişimciler psikolojik açıdan risk almaya, yüksek başarı elde etmeye ve içsel kontrol odaklı olmaya eğilimli özellikler

sergilemelerinden dolayı, ekonomik gelişme ve iyileşmeyi sağlayan yenilikçi bir lider olarak düşünülürler (Lee ve Peterson, 2000, s. 402).

Bireysel yaklaşım açısından, demografik değişkenler de girişimci olmada önemli rol oynar ve bu yönde yapılan araştırmalarda ailede ilk çocuk olanların, eğitim düzeyi yüksek olanların, girişimci olma ihtimallerinin daha yüksek olduğu görülmüş ve yaş, cinsiyet, ailenin sosyo-ekonomik durumu vb. faktörlerinde girişimci olmayı etkileyen diğer faktörler olduğu belirtilmiştir (İrmiş vd., 2010, s. 18).

Bireysel düşüncede psiko-dinamik yaklaşımlar da vardır. Olguya psiko-dinamik açıdan yaklaşanlar, davranışların amaç yönelimli olduğunu ve kişinin içerisindeki bir güç tarafından harekete geçirildiğini savunurlar. Çoğu davranış, bilinçaltından kaynaklanır. Örneğin, çocukluk deneyimi kişilik gelişiminde önemli rol oynadığı için girişimci olmayı belirleyen bir faktördür (Çevik, 2006, s. 35).

Bu yaklaşımdaki araştırmalarda kişisel özelliklerden ve karakteristiklerden hareket edilerek, psikolojik bir görüntü sunulmakta ve girişimci birey adeta standart biri olarak görülmektedir. Araştırmacılar, girişimciyi, farklı psikolojik ve kişilik özellikleri yükleyerek tanımlamaya çalışmıştır (İrmiş vd., 2010, s. 18).

Girişimcilik niyeti; ya tek başına ya da bir grubun parçası olarak işletme kurma niyeti olarak tanımlanmaktadır (Krueger, 1993). Genellikle, amaçlanan bir davranışa yönelik olan niyetleri anlamak ve açıklamak zordur (Ajzen ve Fishbein, 1980). Girişimcilik literatüründe niyeti açıklamaya yarayan birçok model üretilmiştir (Bird, 1988; Boyd ve Vozikis, 1994; Krueger, Reilly ve Carsrud, 2000; Shapero, 1985; Shapero ve Sokol, 1982). Girişimcilik niyeti, yeni bir işletme kurma davranışının bir belirleyicisi olarak görülmektedir (Thompson, 2009). Yapılan geçmiş çalışmalarda gerçekleşen davranışın %39'unun niyet ile açıklandığı görülmektedir (Armitage ve Conner, 2001; Sheeran, 2002; Sutton, 1998). Thompson'la (2009) benzer şekilde, bu araştırmada girişimcilik niyeti, bilişsel bir süreci işaret etmekte ve bireyin bir işletme kurmayı hedefleyen amaçlarını içermektedir. Planlanmış davranış teorisine göre (Ajzen ve Fishbein, 1980), Krueger, Reilly ve Carsrud (2000) girişimcilik niyeti, girişimcilik eyleminin ne derece arzulandığı algısına dayandırır. Bu bağlamda, psikolojik sermayenin umut, iyimserlik, öz yeterlilik ve dayanıklılık gibi boyutları girişimcilik niyetini etkileyebilir.

Son yıllarda özellikle literatürde pozitif davranış bilimleri ilgi çekmektedir. Özellikle psikolojik yapılar ile çalışan çıktılar arasındaki ilişkiler öne çıkmaktadır (Cameron, Bright, Caza, 2004; Lilius, Worline, Maitlis, Kanov, Dutton, Frost, 2008; Wright ve Cropanzano, 2007; Avey, Luthans, Youssef, 2010; Peterson ve Byron, 2008; Youssef ve Luthans, 2007). Psikolojik sermaye literatürde dört açıdan tanımlanmıştır: (1) zorlu görevlerde başarılı olmak için gerekli olan çabayı sarf etmek ve kendine güvenmek, (2) şimdi ve gelecekte başarılı olacağı konusunda pozitif olma, (3) hedeflere ulaşabilmek için yollar bulma ve bu hedeflere karşı azimli olma (4) problemler ve sıkıntılar çok fazla olduğunda başarıyı elde etmek için kendini toparlayabilmek (Luthan, Avolio, Walumbwa ve Li., 2005). Pozitif psikolojik sermaye kavramı genel olarak kişilerin umut (hope), iyimserlik (optimism), öz-yeterlilik (self-efficacy) ve dayanıklılık (resilience) nitelikleri bakımından psikolojik gelişim durumlarını ifade etmektedir (Duffy, 2013; Luthans, Avey ve Patera, 2008).

Öz yeterlilik Bandura'nın (1997) sosyal bilişsel teorisine dayanır ve bir bireyin performansını arttırmak için motivasyonunu ve bilişsel kaynaklarını harekete geçirme yeteneğinde kendilerine olan güveni olarak ifade edilebilir (Stajkovic ve Luthans, 1998b). Öz yeterliliği yüksek olan bireylerin performans çıktılarını kontrol etmede ki yeteneklerine olan güvenleri yüksektir ve kendilerine zorlu hedefler koymaya çalışırlar (Bandura, 1997). **İyimserlik** ise bireysel pozitif çıktı beklentisi olarak ifade edilebilir. İyimserliği yüksek olan bireylerde zorlu durumlarla başa çıkmalarının daha kolay olduğu ve belirledikleri hedefe ulaşmak için kendilerini daha çok motive ettikleri görülmüştür (Seligman, 1998).

Umut ise, iki açıdan incelenebilir: (1)Temsil (amaca odaklanmış enerji) ve(2) metotlar (Synder, Irving, Anderson, 1991). Temsil (amaca odaklanmış enerji), bir bireyin belirli bir görevi belirli süreçler altında başarabilmek için sahip olduğu motivasyonu ifade ederken, metotlar (amaçları karşılaması planlanan), ise işin tamamlanması üzerine odaklanır ve başarı duygusuna dayanır. Umut seviyesi yüksek olan bireyler, daha fazla hedefe odaklıdır ve bu hedefleri gerçekleştirmek için alternatif yollar ararlar (Luthans, Avey, Patera, 2008). Son olarak, **dayanıklılık**, ise bir bireyin bir sıkıntı ile karşılaştığı zaman yada belirsizlik ve başarısız olma riski olduğunda, kolaylıkla değişime ya da stresli hayata adapte olabilir

(Masten ve Reed, 2002).Dayanıklı bireyler zorluklarla karşılaştıkları zaman bunu yaşamın bir parçası olarak görürler ve bundan kendilerine olumlu bir anlam çıkarırlar (Luthans vd., 2006b).

Dolayısıyla bu çalışma girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi olacağını varsaydığı psikolojik sermaye boyutlarını incelemiştir. Buna göre bireyler ne kadar yüksek düzeyde psikolojik sermayeye sahipse o kadar fazla girişimcilik niyeti göstereceklerdir. Psikolojik sermaye boyutlarından biri olan dayanıklılık girişimcilik niyetini etkileyebilir. Dayanıklılık girişimcilik literatüründe özellikle birey seviyesinde yapılan çalışmalarda çok fazla incelenmemiştir. Dayanıklılık özellikle kriz dönemlerinde ya da savaş dönemleri gibi sıra dışı zamanlarda daha da dikkat çekmektedir. Örneğin Bullough, Renko ve Myatt (2014) tarafından yapılan bir araştırma, savaş dönemindeki Afgan iş adamları üzerine yapılmış ve dayanıklılığın girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi incelemiştir.

Tedeschi ve Calhoun (2004) dayanıklılığı “zorluk ya da sıkıntı durumunda yaşamaya devam edebilme yeteneği” olarak tanımlamaktadır. Dayanıklılık genel olarak, nadir ya da sıra dışı olaylardan değil, beklenmeyen dinamikler sonucu ortaya çıkan nispeten olağan süreçlerden oluşur (Masten, 2001; Sutcliff ve Vogus, 2003), zamanla ve deneyimle öğrenilebilir (Bullough, Renko ve Myatt, 2014). Dayanıklılığı yüksek olan bireyler özellikle zor zamanlarda ortaya çıkan problemleri hafifletme ve günlük yaşamlarını sürdürebilme yeteneğine sahiptir. Dolayısıyla dayanıklılık düzeyi yüksek olan bireyler bu problemlerin çokça ortaya çıktığı girişimcilik faaliyetleri ile ilgilenebilirler. Yapılan bir araştırmaya göre, başarısız olan girişimciler arasında dayanıklılığı yüksek olanlar tekrar yeni bir işletme kurma girişiminde bulunmuşlardır (Hayward, Forster, Sarasvathy ve Fredrickson, 2010). Bullough, Renko ve Myatt (2014) tarafından yapılan çalışmada dayanıklılık ile girişimcilik niyeti arasında pozitif ilişki görülmüştür. Bu bağlamda araştırmanın birinci hipotezi aşağıdaki gibidir:

H1. Dayanıklılık girişimcilik niyetini pozitif yönde etkilemektedir.

Krueger, Reilly, Carsrud (2000) aynı zamanda öz yeterliliğin girişimcilik üzerinde doğrudan etkisi olduğunu varsaymaktadır. Psikolojik sermaye boyutlarından biri olan öz yeterlilik genel olarak bir hedefi gerçekleştirmek için gerekli olan eylemleri organize etme ve yürütme kabiliyetine olan inançlar olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 1997). Rauch ve Frese (2007) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, öz yeterlilik ve stres toleransı ile işletme yaratma ve başarısı arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Öz yeterliliği yüksek olan bireyler, girişimci olarak yapılması gereken işleri ve rolleri gerçekleştirirken kendilerini yeterli görürler (McGee, Peterson, Mueller ve Sequeira, 2009). Öz yeterlilik bireylerin girişimcilik ile iç içe olmalarında önemli bir etkidir. Bu nedenle girişimcilik niyetinin önemli öncüllerinden biri olarak kabul edilmektedir (Boyd ve Vozikis, 1994; Jung, Ehrlich, Noble, ve Baik, 2001; Sequeira, Mueller, ve McGee, J, 2007; Wilson vd., 2007; Zhao, Seibert, ve Hills, 2005). Örneğin, Boyd ve Vozikis (1994) tarafından yapılan bir araştırmaya göre öz yeterlilik düzeyi yüksek olan bireylerin, yani bir işi tamamlama konusunda kendini daha fazla yeterli gören bireylerin girişimcilik eğilimlerinin ve davranışlarının daha fazla olduğu görülmüştür. Bu bağlamda araştırmanın ikinci hipotezi aşağıdaki gibidir:

H2. Öz yeterlilik girişimcilik niyetini pozitif yönde etkilemektedir.

Psikolojik sermayenin bir başka boyutu olan iyimserlik ise girişimcilik eğilimi üzerine etkisi olan bir başka değişken olarak kabul edilebilir. Literatürde iyimserliğin kişilerin sağlık ya da stres düzeyleri zerinde pozitif etkisi olduğunu gösteren bazı çalışmalar mevcuttur (Brissette, Scheier, ve Carver, 2002). Daha da önemlisi iyimserlik girişimcilerin sürekliliğini, (Litt, Tennen, Affleck, ve Klock 1992, Seligman ve Schulman, 1986), bağlılığını (McColl-Kennedy ve Anderson, 2005) ve çalışanların girişime olan bağlılıklarını artırma yeteneğini (Ottesen ve Gronhaug, 2005) etkilemektedir. İyimser kişiler genel olarak, “gelecekle ilgili pozitif beklentilere sahip” bireylerdir (Scheier vd., 1994). Başka bir deyişle bu kişiler gelecekle ilgili olumlu bakış açısına sahiptir. Girişimciler iyimser oldukları zaman belirsizlik ve olumsuzlukları göz ardı ederek iyiye odaklanırlar (Trevelyan, 2008). Trevelyan (2008) yaptığı bir çalışmada, iyimser olan bireylerde girişimcilik davranışının daha fazla olduğunu ileri sürmüştür. Bu bağlamda araştırmanın üçüncü hipotezi aşağıdaki gibidir:

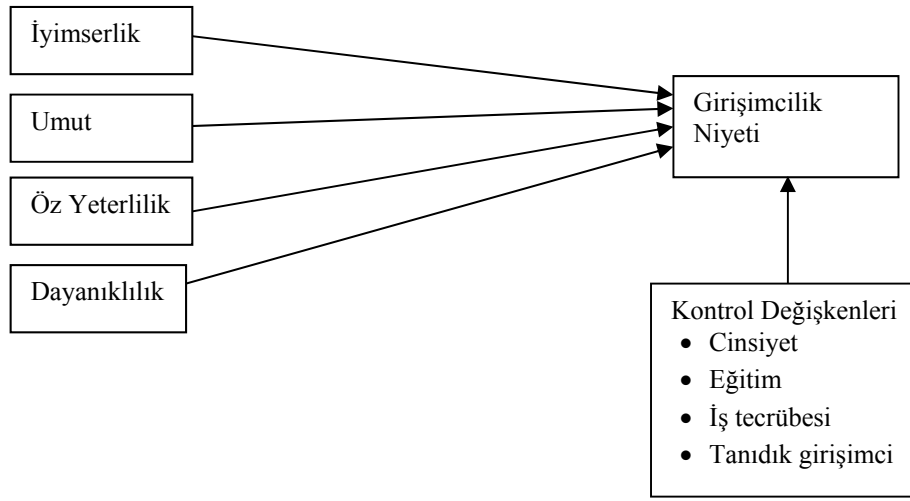
H3. İyimserlik girişimcilik niyetini pozitif yönde etkilemektedir.

Girişimcilik eğilimi üzerine etkisi olduğu düşünülen bir başka önemli faktör umut olabilir. Umut düzeyi yüksek olan bireyler zorlukların üstesinden gelebilecekleri çoklu yolları hayal edebilme

yeteneğine sahiptir. Bu durum bireylerin iş streslerini daha düşük oranda hissetmelerine yardımcı olur (Snyder, Sympson, Ybasco, Borders, Babyak, ve Higgins1996). Snyder'a göre (2000) umut hem hedefler için çaba gösterme ve sürdürme kararlılığı hem de bu hedeflere ulaşmak için mümkün olan alternatif eylem yollarını ayırt etme yeteneğinden oluşur. Umut genellikle kişinin kendisi tarafından gerçekleştirileceği faaliyetlerle ilgilidir ve pozitif çıktı ile ilişkilendirilir (Luthans ve Jensen,2002). Dolayısıyla kişilerin umut düzeyleri ne kadar yüksek ise girişimcilik eğilimi o kadar fazla olabilir. Çünkü bireyler umut ettikçe kendileri tarafından gerçekleştirilecekleri faaliyetlere yönelik eğilimleri artacak ve girişimcilik niyetleri pozitif yönde etkilenecektir. Bu bağlamda araştırmanın dördüncü hipotezi aşağıdaki gibidir:

H4. Umut girişimcilik niyetini pozitif yönde etkilemektedir.

Bu bağlamda araştırmanın kavramsal modeli Şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil 1. Araştırma Modeli

3. Yöntem

Bu çalışmanın amacı, psikolojik sermayenin, girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisini ölçmektir. Bu çerçevede veriler 30 soru ve 6 demografik sorudan oluşan anket yöntemi ile toplanmış ve dolayısıyla saha araştırması yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Gaziantep Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösteren ve Gaziantep Sanayi Odası'nda kayıtlı olan ağırlıklı büyük ölçekli firmaların beyaz yakalı çalışanları oluşturmaktadır. Araştırmada 37 firma ankete katılmaya olumlu yanıt vermiş, toplamda 400 anket dağıtılmış ancak 143 anket geri dönüş sağlanmıştır. Geri dönüş oranı %35,75 olarak görülmektedir. Anketten elde edilen veriler SPSS 24.0 programı ile istatistiksel açıdan değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Hipotezleri test etmek için hiyerarşik doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır.

Girişimcilik niyeti, Liñán ve Chen'in (2009) çalışmasında kullandıkları çok boyutlu ölçek ile ölçülmüştür. Toplamda 6 sorudan oluşmaktadır. Örnek sorular; "Ciddi bir biçimde kendi işimi yapmayı düşünüyorum." ve "Gelecekte bir iş kurma konusunda kararlıyım" şeklindedir.

Araştırmada psikolojik sermayeyi ölçmek için Luthans vd. (2007) tarafından geliştirilen "Pozitif Psikolojik Sermaye Ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçek toplamda dört boyuttan oluşmaktadır. Bunlar öz yeterlilik, iyimserlik, umut ve dayanıklılıktır. Ölçek toplamda 24 sorudan oluşmaktadır. Örnek sorular; "İşimle ilgili şeylerin daima daha iyi tarafını görürüm.", "Genellikle, işimdeki stresli şeyleri sakın bir şekilde hallederim.", "Herhangi bir problemin çözümü için birçok yol vardır." ve "Çalışma alanımda, hedefler/amaçlar belirlemede kendime güvenirim." şeklindedir.

Aynı zamanda bu araştırma kapsamında girişimcilik eğilimine etkisi olabilecek bazı kontrol değişkenleri belirlenmiştir. Bunlar, cinsiyet, eğitim düzeyi, iş tecrübesi ve tanıdık girişimci sayısıdır. Geçmiş çalışmalarda da belirtildiği gibi erkeklerin girişimcilik davranışı kadınlara göre daha yüksektir. Aynı zamanda eğitim düzeyi arttıkça girişimcilik niyetinin artacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca,

bireyler ne kadar fazla iş tecrübesine sahipse girişimcilik niyetlerinin o kadar fazla olacağı varsayılmaktadır. Eğer bireyin yakın çevresinde (iş, aile vb.) ne kadar fazla girişimci varsa o derece girişimci olamaya eğilim göstermektedirler.

Ölçeklerin geçerlilik analizleri faktör analizi ile yapılmıştır. Ankette yer alan ilgili toplam 30 adet soruya temel bileşenler yöntemi ile promax rotasyonlu faktör analizi uygulanmıştır. Faktör yükleri düşük olan 6 soru ölçekten çıkarılmıştır (umut2, umut4, öz yeterlilik1, öz yeterlilik2, dayanıklılık2, dayanıklılık3). Elde edilen 5 faktör (öz yeterlilik, iyimserlik, umut, dayanıklılık ve girişimcilik niyeti) toplam varyansın %68,90'ını açıklamaktadır. Araştırma bulgularına betimleyici faktör analizi uygulayabilme koşulunu gösteren KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) örneklem yeterlilik ölçütü 0,83 düzeyindedir. Araştırma bulgularından anlamlı faktörler çıkabileceğini gösteren küresellik derecesi (Barlett's Test of Sphericity; 2033,029; $p<.000$) yeterli düzeydedir. Değişkenlere ait güvenilirlik analizi Cronbach's Alpha ile ölçülmüştür. Güvenilirlik katsayıları Tablo 1'de görüldüğü gibidir.

4. Bulgular

Araştırma verilerinin analiz edilmesi sonucunda katılımcıların yaş ortalamasının 30,54 olduğu ve 19 ile 47 yaş arasında değiştiği saptanmıştır. Katılımcıların % 65,7' i (94) erkek ve %34,3'ü (49) kadınlardan oluşmaktadır. % 20,3'ü lise, %14,7'u ön lisans, %58'i lisans, %7'si lisansüstü eğitimi görmüştür. Katılımcıların %60,8'i evli iken %39,2'si bekârdır. Araştırmaya katılan çalışanların toplam mesleki iş tecrübelerinin ortalaması 7,82 yıldır.

Tablo 1. Değişkenlere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler ve Korelasyon Değerleri (n=143)

	Ort	s.s.	1	2	3	4	5
1 İyimserlik	3,11	,58	(0.78)				
2 Umut	3,37	,51	,337**	(0.75)			
3 Öz yeterlilik	3,39	,49	,262**	,517**	(0.78)		
4 Dayanıklılık	3,32	,54	,196*	,368**	,330**	(0.84)	
5 Girişimcilik niyeti	2,89	,83	,233**	,335**	,365**	,183*	(0.93)

** $p< 0.01$; * $p< 0.05$; Parantez içinde güvenilirlik katsayıları yer almaktadır.

Tablo 1'de araştırma kapsamındaki işletmelerin psikolojik sermaye boyutları ile girişimcilik eğilimine ilişkin tanımlayıcı istatistikler yer almaktadır. Tablodaki verilere göre en yüksek korelasyon algılanan öz yeterlilik ile umut arasında gerçekleşmektedir (0,51). Bu araştırma bağlamında incelenen değişkenlerin güvenilirlik katsayıları; iyimserlik için (0,78), umut (0,75), öz yeterlilik (0,78), dayanıklılık (0,84) ve girişimcilik niyeti (0,93) şeklindedir. Hipotezleri test etmek amacıyla değişkenlere hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır.

Tablo 2. Hiyerarşik Regresyon Analizi: Psikolojik Sermaye ile Girişimcilik Niyeti İlişkisi

	Model 1		Model 2	
	B	s.e.	B	s.e.
Sabit	1,59	(,35)	,23	(,42)
Kontrol Değişkenleri				
Cinsiyet	-,21	(,14)	-,25	(,13)
Eğitim	,15	(,08)	,16*	(,07)
Mesleki Tecrübe	,01	(,01)	,01	(,01)
Tanıdık Girişimci	,10**	(,03)	,09**	(,03)
Bağımsız Değişkenler				
İyimserlik			,16	(,12)
Umut			,34*	(,15)
Öz yeterlilik			,30*	(,15)
Dayanıklılık			,04	(,13)
R ²	,08		,25	
F	3,181**		5,580**	

**p< 0.01; *p< 0.05

Tablo 2’de görüldüğü üzere, tüm değişkenler analize dahil edildiğinde katılımcıların eğitim düzeyi (B=0,16; p<0,05) ve tanıdık girişimci sayısı (B=0,09; p<0,01) girişimcilik niyetini pozitif etkilemektedir. Bağımsız değişkenlere bakıldığında, iyimserlik ve dayanıklılığın girişimcilik niyeti üzerinde anlamlı bir etkisine rastlanmamıştır. Ancak, umut (B=0,34; p<0,05) ile öz yeterlilik (B=0,30; p<0,05) girişimcilik niyetini anlamlı ve pozitif yönde etkilemektedir.

5. Tartışma ve sonuç

Bu çalışma, çalışanların psikolojik sermaye düzeylerinin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini araştırmıştır. Elde edilen bulgular, hem bazı demografik özelliklerin hem de psikolojik sermaye alt boyutlarından öz yeterlilik ve umudun çalışanların girişimci olma yönündeki niyetlerini etkilediğini göstermektedir. Elde edilen bulgulara göre, cinsiyet ve mesleki tecrübenin girişimcilik niyeti üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur. Ancak, araştırmaya katılan çalışanların eğitim düzeyleri arttıkça girişimcilik eğilimlerinin de arttığı görülmüştür. Martin vd. (2013) tarafından gelecek çalışmalar için yaptıkları öneriler arasında yer alan eğitim düzeyinin etkisi bu çalışmada incelenmiş ve pozitif ilişki bulunmuştur. Yine benzer şekilde eğer çalışanların çevrelerinde tanıdıkları girişimci sayısı arttıkça girişimcilik niyetlerinin de arttığı görülmüştür. Scherer Brodzinsky, ve Wiebe’nin (1991) belirttiği üzere, kişilerin çevrelerinde girişimci rol modellerinin olması girişimciliği açıklamada önemli bir unsurdur. Dolayısıyla kişilerin yakın çevrelerinde ne kadar fazla girişimci varsa girişimciliğe yönelik niyetlerinin o kadar fazla olduğu görülmüştür.

Demografik özelliklerin yanı sıra psikolojik sermayenin alt boyutları olan dayanıklılık, iyimserlik, öz yeterlilik ve umudun çalışanların girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisine bakılmıştır. Buna göre, dayanıklılık ve iyimserlik girişimcilik niyetini anlamlı olarak etkilemezken, öz yeterlilik ve umut boyutları girişimcilik niyetini anlamlı ve pozitif olarak etkilemektedir. Geçmiş çalışmalarla karşılaştırıldığında, öz yeterlilik özellikle literatürde çok fazla incelenmiştir. Boyd ve Vozikis (1994) tarafından yapılan bir araştırmaya göre öz yeterlilik düzeyi yüksek olan bireylerin, yani bir işi tamamlama konusunda kendini daha fazla yeterli gören bireylerin girişimcilik eğilimlerinin ve davranışlarının daha fazla olduğu görülmüştür. Benzer şekilde, Şeşen ve Basım (2012) tarafından üniversite öğrencileri üzerine yapılan bir çalışmada öz yeterlilik ile girişimcilik niyeti arasında pozitif ilişki görülmüştür. Dolayısıyla bu araştırma literatürle benzer sonuçlar göstermektedir. Aynı zamanda umut ile girişimcilik niyeti arasında pozitif ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Snyder’a göre (2000) umut;

hem hedefler için çaba gösterme ve sürdürme kararlılığı hem de bu hedeflere ulaşmak için mümkün olan alternatif eylem yollarını ayırt etme yeteneğinden oluşur. Dolayısıyla kişilerin umut düzeyleri arttıkça girişimcilik niyetleri de artmaktadır. Buna karşın, iyimserlik ile dayanıklılığın girişimcilik niyeti üzerinde anlamlı ve pozitif ilişkisine rastlanmamıştır. Bu durumun araştırma örneklemindeki katılımcıların bireysel özellikleri ile açıklanabilir. Nitekim girişimcilik niyeti değişkeninin ortalamasının (2.89) çok yüksek olmaması da bu duruma yol açmış olabilir.

Bu çalışmaları diğer çalışmalardan ayıran en önemli özellik psikolojik sermaye boyutları ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiyi inceleyen görece ilk çalışma olmasıdır. Önceki çalışmalar incelendiğinde literatürde öz yeterlilik, iyimserlik, dayanıklılık ve umudu birlikte ele alan ve girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Psikolojik sermayenin gelişmeye devam eden bir konu olması ve aynı zamanda girişimciliğin hem akademi hem de uygulama dünyası tarafından hala ilgi çekiyor olması bu çalışmayı önemli kılmaktadır.

Gelecek çalışmalar kapsamında, psikolojik sermayenin yanı sıra entelektüel sermaye ve sosyal sermaye gibi diğer kişisel unsurların girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi incelenebilir. Bu araştırma, üretim sektöründe çalışan katılımcılar üzerine yapılmıştır. Benzer şekilde aynı çalışma hizmet sektöründe çalışanlar açısından da incelenebilir. Bu çalışma sadece Gaziantep ili kapsamında incelenmiştir. Farklı şehir ve bölgelerde bu araştırma tekrarlanabilir. Farklı kültürlerde gerçekleştirilerek karşılaştırmalı analizler yapılabilir.

Kaynakça

- Ajzen, I. & Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behavior*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179-211.
- Armitage, C. J. & Conner, M. (2001). Efficacy of the theory of planned behaviour: A meta-analytic review. *British Journal of Social Psychology*, 40(4), 471-499.
- Avey, J. B., Luthans, F. & Youssef, C. M. (2010). The additive Value of psychological capital in predicting workplace attitudes and behaviors. *Journal of Management*, 36(2), 430-452.
- Avey, J. B., Reichard, R. J., Luthans, F. & Mhatre, K. H. (2011). Meta-analysis of the impact of positive psychological capital on employee attitudes, behaviors, and performance. *Human Resource Development Quarterly*, 22(2), 127-152.
- Aytaç, Ö. ve İlhan, S. (2007). Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 101-120.
- Bagozzi, R., Baumgartner, H. & Yi, Y. (1989). An investigation into the role of intentions as mediators of the attitude-behavior relationship. *Journal of Economic Psychology* 10, 35-62.
- Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. New York: Freeman.
- Başar, M., Tosunoğlu, B. T. ve Demirci, A. (2001). *Girişimcilik ve Girişimcinin Yol Haritası: GG Planı*. Eskişehir Ticaret Odası Yayını, Eskişehir.
- Bird, B. (1988). Implementing entrepreneurial ideas: The case for intention. *Academy of Management Review*, 13(3), 442-453.
- Boyd, N. G. & Vozikis, G. S. (1994). The influence of self-efficacy on the development of entrepreneurial intentions and actions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 18(4), 63-77.
- Brisette, I., Scheier, M. F. & Carver, C. S. (2002). The role of optimism in social network development, coping, and psychological adjustment during a life transition. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(1), 102.
- Bullough, A., Renko, M. & Myatt, T. (2014). Danger zone entrepreneurs: The importance of resilience and self-efficacy for entrepreneurial intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 38(3), 473-499.
- Cameron, K. S., Bright, D. & Caza, A. (2004). Exploring the relationships between organizational virtuousness and performance. *American Behavioral Scientist*, 47(6), 766-790.

- Duffy, J. R. (2013). *Quality Caring: In Nursing and Health Systems*. 2nd Edition, New York: Springer Publishing Company, LLC.
- Güney, S. (2008). *Girişimcilik (Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular)*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Hayward, M. L. A., Forster, W. R., Sarasvathy, S. D. & Fredrickson, B. L. (2010). Beyond hubris: How highly confident entrepreneurs rebound to venture again. *Journal of Business Venturing*, 25(6), 569–578.
- İrmiş, A., Durak, G., ve Özdemir, L. (2010). *Girişimcilik Kültürü, Anadolu Girişimciliğinden Örnekler*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Jung, D. I., Ehrlich, S. B., De Noble, A. F. & Baik, K. B. (2001). Entrepreneurial self-efficacy and its relationship to entrepreneurial action: A comparative study between the US and Korea. *Management International*, 6(1), 41–55.
- Karabulut, T. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(1).
- Krueger, N. (1993). The impact of prior entrepreneurial exposure on perceptions of new venture feasibility and desirability. *Entrepreneurship: Theory and Practice*, 18(1), 5-22.
- Krueger, N. F., Reilly, M. D. & Carsrud, A. L. (2000). Competing models of entrepreneurial intentions. *Journal of business venturing*, 15(5), 411-432.
- Lee, S. M. & Peterson, S. J. (2000). Culture, Entrepreneurial Orientation, and Global Competitiveness. *Journal of World Business*, 35(4):402-403.
- Lilius, J. M., Worline, M. C., Maitlis, S., Kanov, J., Dutton, J. E., & Frost, P. (2008). The contours and consequences of compassion at work. *Journal of Organizational Behavior*, 29(2), 193-218.
- Liñán, F. & Chen, Y. W. (2009). Development and Cross-Cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3), 593-617.
- Litt, M. D., Tennen, H., Affleck, G. & Klock, S. (1992). Coping and cognitive factors in adaptation to in vitro fertilization failure. *Journal of Behavioral Medicine*, 15, 171-87.
- Luthans, F. & Jensen, S. M. (2002). Hope: A new positive strength for human resource development. *Human Resource Development Review*, 1(3), 304-322.
- Luthans, F., Avey, J. B. & Patera, J. L. (2008). Experimental Analysis of a Web-Based Intervention to Develop Positive Psychological Capital, *Academy of Management Learning and Education*, 7, 209-221.
- Luthans, F., Avolio, B. J., Walumbwa, F. O. & Li, W. (2005). The psychological capital of Chinese workers: Exploring the relationship with performance. *Management and Organization Review*, 1(2), 249-271.
- Luthans, F., Luthans, K. W. & Luthans, B. C. (2004). Positive psychological capital: Beyond human and social capital. *Business Horizons*, 47(1), 45-50.
- Luthans, F., Vogelgesang, G. R. & Lester, P. B. (2006), Developing the Psychological Capital of Resiliency. *Human Resource Development Review*, 5(1), 25-44.
- Luthans, F., Vogelgesang, G. R. & Lester, P. B. (2006b). Developing the Psychological Capital of Resiliency. *Human Resource Development Review*, 5(1), 25-44.
- Martin, B. C., McNally, J. J. & Kay, M. J. (2013). Examining the formation of human capital in entrepreneurship: A meta-analysis of entrepreneurship education outcomes. *Journal of Business Venturing*, 28(2), 211-224.
- Masten, A. S. & Reed, M. G. J. (2002). *Resilience in development*. In C. R. Snyder, S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (74-88). Oxford, UK: Oxford University Press.
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic. *American Psychologist*, 56(3), 227–238.
- McColl-Kennedy, J. R. & Anderson, R.D. (2005). Subordinate-manager gender combination and perceived leadership style influence on emotions, self-esteem and organizational commitment. *Journal of Business Research*, 58(2), 115-125.
- McGee, J. E., Peterson, M., Mueller, S. L. & Sequeira, J. M. (2009). Entrepreneurial self-efficacy: Refining the measure. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(4), 965–988.
- Ottesen, G. G. & Gronhaug, K. (2005). Positive illusions and new venture creation: conceptual issues and an empirical illustration. *Creativity and Innovation Management*, 14(4), 405-412.

- Peterson, S. J. & Byron, K. (2008). Exploring the role of hope in job performance: Results from four studies. *Journal of Organizational Behavior*, 29(6), 785-803.
- Rauch, A. & Frese, M. (2007). Let's put the person back into entrepreneurship research: A meta-analysis on the relationship between business owners' personality traits, business creation, and success. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 16(4), 353-385.
- Scheier, M. F., Carver, C. S. & Bridges, M. W. (1994). Distinguishing optimism from neuroticism (and trait anxiety, self-mastery, and self-esteem): A reevaluation of the life orientation test. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67(6), 1063.
- Scherer, R. F., Brodzinsky, J. D. & Wiebe, F. A. (1991). Examining the relationship between personality and entrepreneurial career preference. *Entrepreneurship and Regional Development*, 3, 195-206.
- Seligman, M. E. (1998). What is the good life. *APA monitor*, 29(10), 2.
- Seligman, M.E. & Schulman, P. (1986). Explanatory style as a predictor of productivity and quitting amongst life insurance sales agents. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 832-8.
- Sequeira, J., Mueller, S. L. & McGee, J. E. (2007). The influence of social ties and self-efficacy in forming entrepreneurial intentions and motivating nascent behavior. *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 12(3), 275-294.
- Shapiro, A. (1985). *The entrepreneurial event*. College of Administrative Science, Ohio State University.
- Shapiro, A. & Sokol, L. (1982). *The social dimensions of entrepreneurship*. In C. Kent, D. Sexton, and K. H. Vesper (eds.) *The Encyclopedia of Entrepreneurship*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Sheeran, P. (2002). Intention—behavior relations: A conceptual and empirical review. *European Review of Social Psychology*, 12(1), 1-36.
- Snyder, C. R. (Ed.). (2000). *Handbook of Hope: Theory, Measures, and Applications*. San Diego: Academic press.
- Snyder, C. R., Irving, L. & Anderson, J. (1991). *Hope and health: Measuring the will and the ways*. In C. R. Snyder, D. R. Forsyth (Eds.), *Handbook of social and clinical psychology* (285-305). Elmsford, NY: Pergamon.
- Snyder, C. R., Sympson, S. C., Ybasco, F. C., Borders, T. F., Babyak, M. A. & Higgins, R. L. (1996). Development and validation of the State Hope Scale. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(2), 321.
- Stajkovic, A. D. & Luthans, F. (1998b), Social Cognitive Theory and Self-Efficacy: Going beyond Traditional Motivational and Behavioral Approaches. *Organizational Dynamics*, 26(4), 62-74.
- Strong, M. (2009). Peace through access to entrepreneurial capitalism for all. *Journal of Business Ethics*, 89(4), 529-538.
- Sutcliffe, K. M., & Vogus, T. J. (2003). Organizing for resilience. *Positive organizational scholarship*, 94-110.
- Sutton, S. (1998). Predicting and explaining intentions and behavior: How well are we doing?. *Journal of Applied Social Psychology*, 28(15), 1317-1338.
- Şeşen, H., & Basım, N. (2012). Demografik faktörler ve kişiliğin girişimcilik niyetine etkisi: Spor bilimleri alanında öğrenim gören üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Ege Akademik Bakış*, 12, 21-28.
- Tedeschi, R. G. & Calhoun, L.G. (2004). Posttraumatic growth: Conceptual foundations and empirical evidence. *Psychological Inquiry*, 15(1), 1-18.
- Thompson, E. R. (2009). Individual entrepreneurial intent: Construct clarification and development of an internationally reliable metric. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3), 669-694.
- Tikici, M. ve Aksoy, A. (2009). *Girişimcilik ve Küçük İşletmeler*. 1. Basım, Ankara: Nobel Basımevi.
- Trevelyan, R. (2008). Optimism, overconfidence and entrepreneurial activity. *Management Decision*, 46(7), 986-1001.
- Youssef, C. M., & Luthans, F. (2007). Positive organizational behavior in the workplace: The impact of hope, optimism, and resilience. *Journal of Management*, 33, 774-800.
- Wilson, F., Kickul, J., & Marlino, D. (2007). Gender, entrepreneurial self-efficacy, and entrepreneurial career intentions: implications for entrepreneurship education. *Entrepreneurship theory and practice*, 31(3), 387-406.

Wright, T. A. & Cropanzano, R. (2007). The happy/productive worker thesis revisited. In J. Martocchio (Ed.), *Research in personnel and human resources management*, 26, 269-313. Amsterdam: Elsevier.

Zhao, H., Seibert, S. E. & Hills, G. E. (2005). The mediating role of self-efficacy in the development of entrepreneurial intentions. *Journal of Applied Psychology*, 90(6), 1265–1272.